

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Qvi ... Illas Omnes Complectitvr Historias, Qvæ Post Secvndam Sex
Tomorvm Editionem ...

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1586

VD16 ZV 1269

De S. Bathilde Regina Franciæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77432)

VITA S. BATHILDIS FRANCORVM REGI-

NAE, SCRIPTA AB EIVS AEQVALI, QUI TAMEN nomen suum subticuit, nisi fortè librariorum incuria suppressum est. ex MS. codice monasterij Rubeae Vallis.

PROLOGVS

Religiosa vita viduarum quanto est meritis clarior, tanto est voce celebriori populorum laudabilis: quia dum illa bonae cōuersationis exemplum cæteris tribuit, in laude sua linguas excitat singulorum. Gloriosa igitur vidua & religiosa femina atque optima regina, domina Bathildis vxoris quondam domini Clodouici Francorum regis inclyti, virtutes & merita recolentes, redemptorem nostrum Iesum collaudemus, qui in sanctis suis semper mirabilis esse dinoscitur: & non solum per viros viam iustitiae nobis patefecit, verum etiam per foeminas exempla nobis religionis atque cunctis se amantibus ostendit. Deo enim nostro semper cura est de omnibus, & neminem horum vult petire, quos redemit proprio sanguine. Nam sanctos in sanctitate hortatur permanere, & peccatores à malis operibus discedere, ac bonis actibus inhaerere, vt ad caelestem patriam possint peruenire. Quod intelligens venerabilis domina, sollicitè adimplere studuit: erat enim religiosa & Deo multum deuota, & ecclesiasticum pauperumque curam gerens, cum magno vigore animi viriliter gubernauit palatium, & irreprehensibiliter regnum moderabatur Francorum, adeo vt ab omnibus pontificibus cunctoque populo regni sui, meritis ipsius exigentibus, miro diligeretur affectu. Cuius praeconium, tam pro sui sanctitate, quam pro sanctorum de eadem cognatione descendentium affinitate, huic paginae sub breuitate inferere dignum duxi.

Pfal. 67.

Deo de salute omnium semper cura est.

al. x propagine

SURIUS

q. d. ber. nobel.

RVIII

5

VITAE HISTORIA.

CA. V. T. I.

BEATA siquidem Bathildis nupèr in puellari aetate de partibus transmarinis diuina providentia depraedata, & vili precio sed incomparabili commercio venundata, huc aduenit ipsa preciosa & optima Dei margarita, atque a principe quodam Francorum viroque clarissimo Erchinoaldo, qui tunc palatium gubernabat, dinoscitur esse recepta. In cuius ministerio ipsa adolescens, ita decentissime conuersata est, vt eius honesta conuersatio & admirabilis conditio tam principi quam & omnibus eius ministris complaceret.

Ianna: 26. secundum martyrologia, aliasve 10. 30. Ian.

Egregiada, genus, & patria S. Bathildis Reginae.

for *proprio.

Ab Erchinoaldo in coniugem adopratur.

Erat enim animo benigna & moribus omnibus pudica, sobria, prudens & amabilis, nulli machinans malum. Non leuis in eloquio, non presumptuosa in verbo: sed cuncta opera sua honestissimo moderabatur ingenio. Claro nanque sanguine, licet alterius gentis seruiret obsequijs progenita Saxonum demonstrabatur. Erat proinde forma corporis grata, & omni adpectu decora, vultu hilaris & in cessu grauis. Talemque se in omnibus, vt eam decebat, exhibuit, quo praedicto iudici principi gratissimè placeret, & gratiam in oculis eius inueniret: cui instituit, vt sibi pocula pottingeret, & vt pincerna honestissima saepius praefens eius ministerio astaret. De cuius dignitatis gratia nullam habuit extollentiam, sed potius in humilitate fundata, omnibus erat suis confodalibus obediens & amabilis, honore congruo ministrans senioribus, ita vt de eorum pedibus calceamenta detraheret, & ipsa detergeret manibus atque dilueret, aquam quoque ad lauandum afferret, & vestimenta earum festinanter pararet & hoc absque murmure, bono & proprio animo exercebat. Ex qua eius nobili conuersatione, maxima ei inter socias laus atque amor accreuit, & intantum felicem famam promeruit, vt pro matrono quam supradictus Erchinoaldus princeps morte interueniente amiserat, complacuisse denuo eidem principi Bathildem honestissimam virginem in thoro maritali sibi sociare. Quam rem apertè (iam illustrata diuina gratia) virgo beata intelligens, lateat & studiosè ab eius se subtraxit adpectibus. Cum itaque vocaretur ad principis cubiculum,

DE S. BATHILDE REGINA FRANCIAE.

culū, secreto se vt sagax puella abscondit in angulo domatis, & subiecit se vilibus panniculis, vt nemo putaret illic aliquem latere potuisse: atq; vt prudens virgo & astita iam tunc honores vanos fugiens, & humilitatem ac castitatem diligens, tentabat, vt poterat, humanū deuitare torum, quantenus mereretur ad spiritalem caelestemq; peruenire sp̄sū. Sed & illud proculdubio agebatur diuina prouidentia, vt princeps eadem tūc quaesitam minimē inueniret, quatenus, ad cōiugium sibi aliam sociaret. At postquam idē dux alteri nupsit, tandem Bathildis puella quaesita & inuenta, sed à prædicto principe minimē est contracta. Nutu diuino factum esse creditur, vt, quæ principis nuptias deuitauerat, postea Clodoueu Dagoberti quōdam regis filium in * coniugium acciperet, & merito humilitatis ad altiorē gradum eā atolleret. In quo diuina dispensatio eandē honorare decreuerat, vt, dum regis ministrū contēpserat, ad regis copulā perueniret, atq; ex ipsa regalis progenies procederet. Quod idē peractū est, sicut omnibus patet, vt ipsa, quæ erat ex regali progenie, regiā sumeret copulā, regalēq; gigneret sobolē. At ipsa, collata sibi à Deo prouidentia gratia, vigilanti studio & regi obtemperabat vt domino, & principibus se ostendebat vt matrē, sacerdotibus vt filiā, iuuenibus siue adolescentibus vt piā nutricem: eratq; amabilis omnibus, diligēs sacerdotēs, vt patres, monachos, vt fratres, pauperes, vt domesticos: peregrinos, vt filios (quia & ipsa peregrina fuerat) amplectebatur. Viduis, orphanis & pupillis subsidia vitæ ministrabat, & omnibus omnino debilibus opē ferebat. Iuuenes quoq; ad religiosa studia exercēda semper commonebat, ac regi humiliter assidueque pro ecclesijs, & pauperibus suggerēbat. Iam enim sub seculari habitu Christo militare cupiēs, frequentabat orationē, quotidie commendans se cum lachrymis Christo Regi caelesti. Cui ipse rex pius consulens iuxta suam & deuotionem eius, vt plenius hæc, quæ mente conceperat perficeret: venabilem virum Genesium Abbatem ad subleuamē ac supplementum adiutorij contulit. Per cuius manus ministrās ipsa sacerdotibus & pauperibus, pascebat ipsa egenos, & induebat vestibus nudos, studiosēque sepeliri ordinabat mortuos. Dirigebat quoque per ipsum ad cœnobio virorum & sacrarum virginum auri vel argenti non modica pondera. Quæ omnia isdem Dei famulus Genesius, qui postea Christo largiente Lugduno Gallia est ordinatus Episcopus, suscipiebat: tunc enim in palatio Francorum erat assiduus. Per ipsum siquidem, vt diximus, ipsa beata mater Bathildis vnā cum regis Clodouici imperio, de cuius prosperitate & sanitate indelicenter sollicita erat, suggerente etiam prædicto Dei famulo, multis pauperibus loca per diuersa pro vita regis largissimam distribuēbat elemosynam.

C A P. II.

Interea dominus rex Clodoueus vir eius, gratia euocātē diuina, xvij. regni sui anno rebus exēptis humanis migravit à seculo: relictaq; sobole filiorū cum matre, suscepit illic filius eius Lotharius rex, Francorū regimen. Et suffragantibus præcellentissimis principibus Chroberto Episcopo Parisiaco, & domino Audoeno Rothomagensi, seu Ebroino maiore domūs cum reliquis senioribus vel cæteris quam plurimis regni honorem quærentibus, ad regimen Francorū in pace constituitur. Austrasij quoque pacifico ordine, faciente domina Bathilda, (per consiliū quidem seniorum) receperunt filium eius Childericum regem in Austrasiam, factique sunt Burgundiones & Franci ex illo tempore vniti. Et credimus quia, Deo gubernante, iuxta dominæ Bathildis magnam fidem accidit, vt ipsa tria regna, quæ antea distuldebant discordia, tunc inter se tenerent pacis concordiam.

C A P. III.

Factū est præterea per eā nutu Dei, exhortatibus sacerdotibus, vt hæresis Simoniacæ, quæ prauo vsu maculabat tūc Ecclesiā Dei, (dando scilicet contra instituta Canonū pro adipiscēdis & cōferendis episcopatus vel presbyteratus seu reliquorū ordinū gradibus præmiorū munera) à catholicis viris pelleretur penitus, & hoc impiū nefas prohiberetur, nè vllus præsul pro percipiēdis vel dādis sacris gradibus daret aliquid aut acciperet. Ordinavit etiam immo per eā Dominus, vt & alia pessima cōsuetudo cessaret, pro qua multo plures homines filios suos magis mori quā nutrire optabāt, dum de eis videbāt exactiones fieri. publica; , ex antiqua cōsuetudine, mala vrgebātur accipere, vnde grauissimū rerum suarū pariebātur damnum. Quam nequissimē cupiditatis avaritiā ipsa pietate plena pro mercede æternæ retributionis prohibuit, & vt in perpetuum seruaretur legibus tradidit: ex quo factū co-

d piofa.

37
Abscondit se, ne fiat eius vxor.

al. x. coniugem.
Clodouæ
2 Rex eam ducit vxor.

Vacat misericordias operibus.

S. Genesius Lugdun. Archiepiscopus.

Istius S. Audoeni vita habetur 4 Tomo, 24. Augusti.

Meritis S. Bathildis pax redditur Fræcis.

Damnat Simoniacos & Giezas.

Odit omnia avaritiam.

Quantum pro costruendis monasterijs concesserit diuitiarū.

Construit Calēse monasterium.

Nō vult vt bona monasterij quouis modo alienentur.

SURIUS

q. d. ber-
nover

RVIII

5

piofa merces valde à Domino reddita ei manet. Quis enim valet enarrare, quanta & quam magna comoda per religiosorum coenobia virorum & sacrarum virginum largiendo integra praedia, & sylvarum aditus ad cellulas seu monasteria construenda concessit? Cui etiam non videbatur liberalitas magnarum rerum quas per diuersa coenobia conferebat ad votum sui desiderij esse sufficiens, si non & ipsa inter ceteras & peculiares Dei casas monasterium construeret, quod caelum esset adspiciens. Pro qua re iam quasi pelagus seculi calcas, coenobium Kale sanctimonialium virginum in pago Parisiaco, vnde circumfluente Matronae fluminis decemissime edificauit. Quae locum villis affluentissimis & quampluribus cum earum redditibus amplificauit & exornauit, & in potestate sub religione ibidem viuendum sacrarum virginum tradidit: quarum quidem vocabula propter tardum quorundam legentium reticui. Illud vero inferere curauit, quod rectoribus eiusdem loci valde timendum est. Nam preceptum super ijs constituit, & manibus proprijs ac filiorum consignauit, ac regum sigillo roborauit: In quo testamento interminata est per inuocationem sanctae Trinitatis & diei tremendi iudicij, vt nemper succedentia tempora rector quilibet eiusdem loci quicquam de ijs villis, quas in usus diuersos eiusdem coenobij habitantium contulerat, subtraheret, aut beneficarios exinde haberet: quod si fecisset, poenis infernalibus cum Iuda traditore nequissimo & cupidissimo afflictus sine fine puniretur. Ipsum quoque testamentum, quicquid in archiuo eiusdem ecclesiae reperiret. In hoc etiam coenobio venerabilem religiosamque valde Dei famulam Bertiliam, quam ex monasterio Iodro euocauerat, in locum matris primam constituit. Vbi & ipsa acceptabilis Deo & electa margarita Bathildis deinde conuersari sub integrae religionis regula, & in pace quiescere decreuit, quod in veritate, prout tempus postea permisit, deuota voluntate compleuit.

CAP. IIII.

Psal. 67.

Omni uolenti bonum Deus administrator est.

Prater eundem quoque non est, quia ad laudem Dei pertinet quicquid in sanctis suis & electis mirabiliter operatur, sicut scriptura dicit: Mirabilis Deus in sanctis suis. Cuius quidem Spiritus paracletus est cooperator interioris per bonam uoluntatem, dando praecipua uitae aeternae, ut scriptum est: Omni uolenti bonum Deus cooperator est & administrator. Quod utique in ista sacra & clarissima, uide sermo agitur, domina Bathilde ueraciter ac liquido claret ostensum. Vt enim uerba loquamur, neque nostra neque cuiuslibet, ut arbitror, lingua, omnia eius, quae operata est, bona, in consolationibus pauperum, in aedificijs & adiutorijs ecclesiarum Dei, in opportunitatibus omnium indigentium, uel qualia aut quanta in incommoditatibus commoda exhibuerit, enarrare ualet.

CAP. V.

Extruit Corbientem monasterium. Theodofredus primus Abbas Corbientis.

2. Cor. 9.

Matth. 6.

Nec illud etiam est reticendum inter praecipua quae fecit, quod monasterium, cuius uocabulum est Corbeya in pago Ambianensi suo opere fundotenus struxit, ac deuotum gregem monacharum inibi esse constituit. Vbi & venerabilis uir dominus Theodofredus nunc Episcopus, tunc uero Abbas magno gregi fratrum praefuit, quem de Luxouio monasterio praefata domina Bathildis à reuerendissimo uero Uualberto Abbate experituit, & ad praedictum fratrum coenobium condirexit. Ipsum autem monasterium sicut à fundamento, ita uillis & praedijs omnibusque sumptuum necessitatibus fundauit & ornauit. Quo in loco eius memoria, ut decet, uenerabiliter recolitur, atque laus eius, quando in hac ualle plorationis spiritus humanos rexit artus, canetur. Domino etiam Philiberto Gemmeticensis monasterij Abbati, magno & religioso uiro, syluam magnam ex fisco, ubi ipsum coenobium fratrum situm est, magnaue munera & partus de fisco dominico ad ipsum monasterium construendum concessit. Multa quoque talenta argenti uel auri domino Laygoberto Corbionensis monasterij Abbati cum uilla quadam, cuius uocabulum à memoria recessit, ad opus seruorum Dei illic habitantium contulit. Sed & ipsum regale, quo cingebatur, cingulum à sacris lumbis abstulit, fratribusque in eleemosynam dedit, totum hoc agens & dispensans benigno animo & hilari, sciens scriptum: Quia hilarem datorem diligit Deus. Tanta ter ipsa beata anima thesaurizabat sibi ex terrenis pecunijs thesaurum in caelo, ubi fur non appropriat, nec tinea demolitur. Similiter & ad Fontinellam & Locum quodam plura concessit beneficiorum compendia. Ad Luxouium etiam & ad reliqua Burgundiae monasteria uillas per plures ad integrum concessit; & pecuniam innumerabilem direxit. Ad Iorum quoque monasterium, uide sacras uirgines cum praefata

DE S. BATHILDE REGINA FRANCIÆ.

39

præfata domina Bertilia Abbatisſa ad cœnobium Kalenſe direxit & accerſiuit, villam nouam ſitam in pago * Vermadefi cum pluribus alijs muneribus, quibus ipſam locum honorauit & ditauit, deuotè contulit. Monafterij quoque ſanctæ Faræ non immemor fuit: quia villam quandam cum ſepè datis muneribus ac largiſſimis donis eidem delegauit. Ad baſilicas, necnō & eccleſias, ſeu ad monaſteria ſanctorū viro- rum ſacrarumque virginū Pariſiæ vrbs villas laudabiles ac multas condonauit, & muneribus plurimis amplificauit. Sed, vt diximus, enarrare nō ualemus vel media dicere per ſingula, quæ ipſa Dei cultrix & amatrix in omnibus, put potuit, perfecit bona. Nunquā ab ea deſiit bonū, quia Deū amat ac ſummo ſtudio diligebat illum.

for. * Viro mandenſi.

Multas vil- las, ſyluas, & prædia monaſte- rij cōſert.

CAP. VI.

Raterire verò non debemus, quòd per præcipuas ſanctorum baſilicas, almi ſcilicet Dionyſij, & diui Germani, beati Medardi, ſancti Petri, ac domini Ania- ni, & ſancti Martini, vel vbicunquè eius potuit diuoſci notitia, pontificibus ſeu ab- batibus ſuadendo pro zelo Dei præcepit, & epiſtolas eis direxit, vt ſub ſancto Re- gulari ordine fratres in ipſis ſanctis locis cōſiſtentes caſtè & ſobriè viuere facerent. Et vt in hoc libètiùs acquieſcerent, priuilegium eis religionis firmari à filiis fecit, & immunitates conceſſit, vt meliùs eos delectaret pro rege, & pace, ſūmi Regis Chri- ſti clementiam exorare.

Præcipit vt regularis disciplina in monaſterijs ſeruetur.

CAP. VII.

Illud etiam cōmemorandum eſt, quòd ad mercedis eius cumulū pertinet: quia captiuos homines Chriſtianos vèdere prohibuit. Deditque præceptiones per ſin- gularū vrbiū regiones, vt nullus in regno Francorū captiuum hominē Chriſtia- num penitus in aliud regnū tranſmitteret. Dato etiā iuſtæ remunerationis precio plurimos captiuos redimi præcepit, & quosdā liberos relaxauit, quosdā verò cum religionis habitu ſub regula in monaſteria tranſmiſit. Præcipuè autē de gente ſua vi- ros & puellas, quas ipſa nutrierat, ſicut ſemetipſam Deo commendauit, & cœnobi- alem vitam ducere inſtituit. Quantos autem, maximè domeſticos, de vtroque ſexu blandièdo inducere potuit, eos per ſancta monaſteria commendauit, & vt pro- ſe, viroque deſuncto, ac filiorum ſalute, necnon & regni pace, piū Dominum exo- rarent, præcepit. Tantam enim gratiam diuina clementia eidem conceſſit, vt ſuaſi- one proficua, & eruditione magnifica multos à ſeculi vanitate depreſſos abſtrahe- ret & ſub iugo Chriſti, quod leue eſt, ſupponeret. Et verè adoprabat illa claritate ſui, quam angelus Danieli de iuſtitia eruditoribus dixit: Quoniam qui erudiunt multos ad prudentiam, fulgebunt quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.

benignitas eius, erga captiuos.

Multos ſe- culo euoca- tos, mona- ſterijs of- fert. Matth. II. Dan. 12.

CAP. VIII.

Baſilicas quineriā ſanctorū Apoſtolorum Petri & Pauli Romæ poſitas, propter Beorum amorem, decètiſſimè muneribus honorauit: ſed & Romanis reclusis & pauperibus ſapiètiſſima dona direxit. Creſcebat enim quotidie eius ſancta de- uotio, & omnimodis ſatagebat vt cœnobiālè vitā in monaſterio, quod ipſa edificauerat, duceret: & vt animo, itā & corpore ibidem ſubſiſtere potuiſſet. Sed primores & proceres Francorū diſſerebant, maximè quia eius ſapientia palatium regebatur, & pro ſua ſancta conuerſatione ab omnibus amabatur. Quodque votū minimè ad- implere permiſiſſent, niſi cōmotio quædā accidiffet de miſero Sigebrado Epico- po, cuius ſuperbia inter Fracos meruit mortis ruinā. Exindè ergo orta cōtentione, dum ipſum contra volūtatem eius indiſcuſſum, & cōtra legem interfecerunt, me- tuentes nè hoc ipſa beata regina contra eos prauiter feriret, ac tale malum tātum- que nefas vindicare vellet, quod antea amore temporali fieri non permittebant, iam timore legis iudicialis percuſſi, vt deſiderium opratum perficeret, ſuadebant. Et fortaſe dubium non eſt, quòd hoc callidè & nō bono animo ipſi principes per- miſerunt: at tamen ipſa domina, Dei gratia illuſtrata, conſiderabat quòd hoc non tam eorum conſilijs, quàm Dei fuiſſet diſpenſatione factum, quatenus eius ſancta deuotio per quam libet occaſionem Chriſto gubernante eſſet adimpleta. Deducta igitur ab aliquibus ſeniorum principibus, venit ad præſatum monaſterium diu de- ſideratum Kalam, ibique ab ipſis ſanctimonialibus, vt decebat, honorificè & ſatis admirabiliter in congregatione recepta, gratias egit Deo omnipotenti, qui eam ſub vmbra protectionis ſuæ ſuſceperat, & ad portum ſuæ voluntatis perduxerat. Habuit interea non modicam contra eas querelam quas ipſa dulciter enutrierat: qua pro cauſa, falſo ipſe eam habebant ſuſpectam, vel etiam pro bonis mala ea re-

Sigebradi, Epico- pi, caedes.

S. bathildis ſit monia- lis in ſuo Calci mo- naſterio.

Charitas & obedientia eius.

Humilitas.

Matth. 20.

Oratio.

Rom. 12.

Act. 4.

Infirmatur.

Omibus præbet sanctæ vitæ & conuersionis exemplum.

1. Tim. 3.

Affectus eius erga pauperes & hospites.

Visio eius ante mortem.

Nō vult ut visio careris fororibus manifestetur.

pendere tentabant. Sed & hoc conferens cū sacerdotibus, citius eis clementer cantata indulgit, & vt ei econtrā ipse eandem commotionem indulgerent supplicauit. Atq; hic postmodum pacis amor inter ipsas, Domino largiente, plenissime restitutus fuit & permansit. At verò ipsa beata mater, pijsimo affectu diligebat forores vt proprias filias, & sancta, quam sibi præfecerat, Abbatissæ obediens vt matri, omnibusque, vt non dicam domina, sed sicut sagax ancillula, sancta deuotione ministrum obsequij exhibuit. Itā autem humilitatis magnæ forti animo omnibus ministrabat exemplū, vt ipsa quoq; in officio coquinæ ministraret fororibus, ipsa munditias omnes faceret, & quod maius dicam, ipsa purissima margarita inquinamenta stercore proprijs manibus mundaret. Quæ quidem cum gaudio, & læto periciebat animo tam humile seruitutis obsequium pro Domino, quē nouerat dixisset: Non veni ministrari, sed ministrare. Quis enim crederet quod sublimitas tantopertētē itā vilissimis administraret rebus, nisi ei hoc magnus Christi omnimodo concessisset amor? Insistebat itaq; assidue orationi deuota, cum lachrymis: & diuinam lectionem sapius frequentabat: consolationem continuā per sanctam exhortationem & frequentem visitationem infirmis impendebat. Studio enim charitatis cū dolentibus dolebat, & cum gaudentibus gaudebat, ac pro debilibus & infirmis, vt consolationis subsidium animæ & corporis eis administraretur, sepiissime dominæ Abbatissæ humiliter suggerebat. Cuius petitioni ipsa, vt pia mater, admirabiliter cuncta præstabat: quia reuerā erat eis secundum Apostolicā institutionē cor vnum & anima vna diligebant enim se inuicem tenerē & plenissimo in Christo amore.

CAP. IX.

Coepit interea ipsa domina Bathildis corpore infirmari, & viscerum incisione, pessimo infirmitatis vitio (quod medici Ileos vocāt) grauiter laborare. Et nisi medicorum peritia ad studium subuenisset, penē defecisset. Attamē, licet per tenera membra vi doloris torqueretur, semper cælesti medico, qui subuenit in tribulatione laborantibus, sancta & pura conscientia gratias non cessabat agere, à quo fidenti animo credebatur præmia æterna percipere. Atq; semetipsam præbens omnibus humilitatis magnæ exemplum, studebat fororibus formā pietatis, subiectionis & humilitatis ostendere, conferens sæpē cum matre monasterij, vt regē & reginam siue proceres cum digno honore eulogiorū obsequijs visitaret: quatenus, sicut excellentissimum erat, ipsa domus Dei, bonam famā, quam acceperat, nō amitteret. amplius semper in affectu charitatis cū omnibus amicis, ac validius in Dei nomine & proximi dilectione permaneret, vt scriptum est: Oporteret & testimonium habere bonum ab his qui foris sunt. Præcipuē autem pauperum curam & hospitium summo studio, pro misericordia & dilectione prædictam matrem cōmonebat habere. Pro Christi verò nomine salutis monita ipsa suscipiebat, & alacri & bono animo, quæcunq; ei iniungebantur, omnia adimplebat. Sicq; in talibus, secundum quod ei a sepe memorāda domina Bathilde suafum est, quandiu præfata domina Bertilia Abbatissa vixit, adimplere nō cessauit, relinquens posteris exemplum, vt memoria eius maneret in seculum seculi, & nomen eius exaltaretur in gloria.

CAP. X.

Gitur appropinquante dominæ Bathildis obitu, visio præclara, & ei conueniens fuit ostēsa. Scala siquidem recta videbatur ad stare ante altare sanctæ Mariæ, cuius culmen cælos cōtingebat, & quasi Angelos Dei benignē comitantes, cum ipsis eadem sancta Bathildis secreta cælestia sese penetrare conspexit. Verē beata, cuius itineri Angeli comites erant. Ecce scala, quam (dum viueret) erexit in cælum: ecce focij angeli, quos, bonis operibus in hærendo, acquisiuit amicos: ecce gradus scalæ, quibus transcēsis, peruenit ad Christum diu desideratum, qui ascendit super oēs cælos. Ex hac ergo reuelatione patēt datur intelligi, qd sublimia eius merita, videlicet patiētia & humilitas, cetera que, quas toto animo dilexerat, virtutes eā ad celsitudinē æterni Regis, & ad præmij coronā citius remunerandam perducturæ erant. Quia ipsa sancta mater comperta visione, cognouit se quantocyus à corpore esse migraturam, & illuc, vbi iam olim thesaurum recōdiderat optimum, esse peruenituram. Hoc verò sileri à fororibus, quæ conscia huius mirabilis visionis fuerant, præcepit, nec matri monasterij vel cuique forori hæc visio manifestaretur, nē nimia tristitia deficerent, donēc euocatio diuina animam eius sanctam à corpore susciperet. Inter hæc iraque gaudia posita, pia & alacri mente magis ac magis infisteret

SURIUS

q. ber.
nobis.
RVIII
5

inistere precibus cepit, & semetipfam cum cordis contritione humiliter caelesti regi Domino Iesu Christo commendare attentius non desistit. Occultabat autem, in quantum poterat, vim doloris, sed exhortabatur & consolabatur dominam Bertiliam reliquasque sorores, edocens se aliquantulum ab infirmitate, quia nimium grauabatur, conualescere, dissimulans futuram, ut poterat, tristitiam, quae postea ipsa, quae de vita eius confortabantur, subito & insperate aduenit. Cumque iam ipsa felix & sancta mater corporis sui sensisset sine esse soluendum, ilico mentem sanctam (sicut semper solita) cum manibus & oculis ad caelum erigens, conditorum suam animam, quam creauit, ut ipse reciperet, orauit: ne de ea gauderet inimicus, qui omnibus bona uolentibus semper est infestus. Gregem quoque eiusdem sancti coenobij ut ipse aeternus pater a faucibus rugientis leonis erueret deprecabatur, & ut fluxus & fluctus labentis seculi impolluto calle transfret, exorauit: quatenus uasa, quae fibi sacrauerat, a sordidissimis draconis squamis erepta, munda & immaculata mundis Angelis, quibus castitas semper amica est, coaptaret. Certa denique facta de beatae retributionis praemij, uirtute qua potuit prohibuit sibi assistentes ne alijs foribus foris degentibus haec innotescerent, sed neque dominam Abbatissam, quae ualde infirmitate grauabatur, ne forte mole magnitudinis tristitiae absorpta, uita simul & corpore periclitaretur.

CAP. XI.

Habebat praeterea ipsa domina Bathildis quandam infantulam, quam ex fonte sacri baptismatis susceperat: supra quam apud misericordiam altissimi fudit preces, quatenus eandem ipse ante se reciperet, ipsaque eam infantulam tumulari careret. Quod & celeriter obtinuit. Nam eadem hora anima infantulae a corpore exiit, & ut beata Bathildis postlauerat, ad tumulum praecessit. Post haec consignas se confidenter, & pios oculos ac sanctas manus ad caelum eleuans, sanctam illam animam a corporis vinculo in pace resoluit. Statim autem diuinus splendor in ipso cubiculo clarissime coruscavit, & cum ipso lumine ab angelorum choro (obui, ante sibi fidelissimo amico Genesio scilicet Episcopo, qui uisus est adstantibus inter agmina angelorum) gloriosa & sancta illa anima accepta, atque, ut magnum eius exigebat meritum, remigio alarum eorumdem Angelorum ac manibus in caelum eleuata, gaudet sine fine, cum electis & sanctis omnibus mansura. Paulisper autem sorores quae aderant, quaeque talibus diuinis mysterijs intererant, doloris gemitum cum repressione lachrymarum, ut ipsa iusserat, silentio conticuerunt, & tantum sacerdotibus, qui eius beatissimam animam, licet eam haberet receptam, Domino commendarent, secreto denunciauerunt. Cuius sanctum obitum continuo uenerabilis Abbatissa Bertilia & cuncta congregatio cognoscentes cum magno fletu requirere coeperunt, redarguendo quod eis cognitus non fuisset exitus tantae matris, tamque beatae animae hora, ut & ipsa ipsi mysterijs interessent, quibus illae se dicebant cum participatione luminis & claritate Angelorum praesentes fuisse. Dicebant quoque grauatę gemitu, quod non quasi immutata, sed tanquam rapta fuisset ab eis desiderabilis gemma omnibusque gratissima. Omnesque obstupefactae, pariter sunt prostrate super humum ilico, & multis ibi profusis lachrymis cum immenso doloris gemitu, Domino gratias agentes & cum collaudantes, commendauerunt eius sanctam animam ipsi Regi Christo: quatenus isdem quem deuote dilexerat, in consortio suae matris sanctae Virginis Mariae, cui corde & opere ea seruierat, ac in collegio sanctorum omnium, quos honorauerat, sociaret. Sicque, ut decentissimum erat, excubias condignas agentes, in ecclesia sanctae Crucis, quam ipsa a fundamentis extruxerat, corpus beatissimum posuerunt, & merito honore summaque reuerentia ibidem sepeliuerunt. Tunc uenerabilis Bertilia Abbatissa studio pietatis sollicita, mandauit sanctis sacerdotibus undique vicinis, ut eius sancta memoria in sacris orationibus siue oblationibus esset assidue facienda, quae nunc usque locis in diuersis condignę celebratur. Reliquit ergo sanctum sequentibus exemplum humilitatis & patientiae, mansuetudinis & plenissimae dilectionis studium, immoque infinite charitatis & misericordiae bonum, astutiam uigilantiamque, prudentiam, confessionem puritatis & cordis contritionem. Docuit quoque, ut nullus temere vel presumptuose aliquid definit, sed omnia cum consilio esse facienda, temperato & rationabili sermone discretionis, sciens scriptum: Omnia fac cum consilio, & post factum non poenitebis. Hanc uero uirtutis regulam consodalibus, & exemplum beatis reliquit matribus, pro quibus exemplum

Oratio eius
sub morteCastitas
Angelis
amica,Sanctam ef-
fiat animamAb Ange-
lis in cae-
lum de-
fertur co-
mitante S.
Genesio
Lugdunensi
Episcopo.Sepelitur
in ecclesia
S. Crucis
qua uiuens
extruxeratQuae postea
vixit ex
plura relique-
rit.

Eccli. 32.

Miracula
ad sacrum
sepulcrum
eius.

Igitur ad celebranda fidelibus sublimia eius, ad sacrum (vbi eius membra quiescunt) sepulcrum, plura per suam famulam efficit Deus miracula, ita vt quiquis inibi febre correptus, aut à dæmone vexatus, vel dolore dentium contritus, seu a liarum infirmitatum laqueo depressus, cum fide accesserit, ilico per diuinam virtutem & eius sanctam intercessionem, depulsa qualibet morbi peste, sanus & incolu mis in Dei nomine exindè redeat: quod nuper in quodam puero manifestum esse costat. Veniens nanque ex partibus Prouinciæ quidam venerabilis vir Lendeganus Episcopus, amicus familiarissimus monasterij Calensis, eius puerum ita familiarissimus dæmon arripuit, vt contineri à socijs nullatenus posset, nisi eius pedes manus, que nodis tenacissimis colligarètur: quia ob nimiam fauitiæ duritiã omnes, quos contingere poterat, dentibus & vngulis dilaniabat. Qui dum ad locum sacri sepulcri, sociorum manibus fuisset delatus, atque in pavementum proiectus quasi semiuuius, conterritus ilico pauore diuino fauissimus dæmon obrigit, atque contuit, ac Dei virtute per intercessionem beatæ Bathildis protinus fugatus ab eo discessit. Et erigens se statim puer atque consignans, & Deo gratias agens, incolumis ad dominum suum sociosque reuertitur. Et quem antea verebantur, nè eos moribus attrèctaret, iam amplexibus adstringunt dulcibus, & vitæ restitutum gaudent.

Dæmoniacus curatur.

Comparatio ipsius ad alias sanctas reginas eiusdem cognationis.

CAP. XIII.

al. * Crotildem.
De Crotilde Regina, lege Vita S. Kemigij Tom. I fo. 295, secundæ additionis.

Recolimus quidem in Francorum regno nobiles & Dei cultrices quasdam fuisse reginas, * Clothildem scilicet neptem Gundebaldi Regis, atq; magni & antiqui Clodouei Regis coniugem, quæ ita eundem paganissimum veris inlustris exhortationibus, vt vota mentis intentione ad cultû se Christianæ religionis, feruente fidei calore, conuerteret. Et nõ solum ipsum, sed etiam diuina gratia adiuta, plurimos Francorum proceres traxit ad Christi cognitionem & ad catholicæ fidei dilectionem. Ecclesiam quoque in honorem sancti Petri, vbi religio monalici ordinis vigeret, Parisijs fecit: necnon cœnobium in honore sancti Georgij, sacrarum virginû in Kala prima cõstruxit. Quod postea (quia ambitus ecclesiæ strictior erat ad capiendû plurimum gregem sanctimonialium) à sæpè memoranda domina Bathilde euersum est, & basilica pergradi spatio amplitudinis cõstructa. Cuius mediũ altare in honore sanctæ Crucis, atque illud in parte dextera in honore sancti Georgij, quod verò ad leuam est, in veneratione sancti Stephani protomartyris titulatur consecratum. Alia etiam quamplurima pro mercede æternæ remuneratiõnis in honore sanctorum condidit loca, & muneribus plurimis ditauit. Parique modo de Vltrogotha fertur regina, Childeberdi videlicet Christianissimi regis coniuge, eo quod nutrix fuisset orphanorum, consolatrix pupillorum, sustentrix pauperum & Dei seruorum atque adiutrix fidelium monachorum. Rectè quoque & illud prædicatur memorabile factû sanctæ & venerabilis Radegundis reginæ. Lotharij quondam anterioris regis, quam tanta sancti Spiritûs succederat gratia, vt viuum relinqueret coniugem, & se Christo Domino sub sacro velamine consecraret, multa que alia, quæ in actibus eius leguntur, perageret. Sed quamquam illud considerare libeat, quod ab ipsis sceminis sanctis actum est, sum moperè tamẽ nobis ad sanctam matrem dominam Bathildem, quæ nostris effulsit temporibus, necnon & ad eius merita gloriosa, quæ ipsi ab ea gesta nouimus & vidimus, recurrendum est. De quibus hic quidem pauca de pluribus commemorauimus, per quæ non putamus eam inferiorem meritis fuisse illis prioribus, sed multo magis in sanctis studijs & bonis operibus eas præcessisse cognouimus, quæ post multa memoranda que gessit opera, euangelicæ perfectionis adimpleuit mandata. Despexit mundum & concupiscentias eius, contriuit diabolum & pompas eius, sequuta est Christum & præcepta eius. Sicq; verè monacha sub integra religione beatam vitam feliciter consummauit, atque * tertio Calendas Februarias terrena deserens & caelestia appetens, animã beatam benigno Iesu, qui eam dederat, mundam & immaculatã re-signauit, humataq; in pace requiescit in Kala monasterio, & regnat in perpetua iucunditate cum Domino, non immemor, vt credimus, suorum fidelium, qui eius cupiunt veraciter attollere præconiũ. Nos verò & si non ita vt debuimus, saltem

Obijt 3. Calendas Februarias.

SURIUS

q. d. ber
nobis
RVIII
5

tem vt potuimus, vestrum imperiū adimplere curauimus. Imperitiæ sermonis indulgentiam date, & pro culpis negligentiarum cum charitate Deum exorate. Nos ergo, qui ad huc mole ergastuli carnis pressi, ac multiplici scelerum pondere prægrauati, & in huius seculi labentis fluctibus vagamur ambigui, eius suffragia pia de uotione poscimus assidui, vt pro nobis apud misericordē Dominū intercedere dignetur: quatenus absolutos omni labe criminum perducatur pro sua pietate ad cæleste regnum, vbi est gloria indeficiens, perpetua pax lumen sempiternum cum Patre & filio & Spiritu sancto, quæ preparauit ijs qui diligunt eum, Amen.

VITA GENTILIS SANTISSIMÆ MULIERIS
RAVENNATIS, EX HIERONYMI RVBEI VIRI DO.

*Gentili de gestis Rauennatim libro nono. quæ virum à Paulo tertio, catalogo
sanctorum sit adscripta, compertum non habeo.*

SV B id tempus, quo ab Clemente septimo Cæsaris signi 28. Ianua:
pompa coronā Bononiæ accepit Augustalem, Rauennæ
Gentilis decessit, Thomæ lusti aurificis Veronensis filia, Ra
uennæ, ex Rauennati mulier nata: quæ cum admodum fa
miliariter & frequēter Margaritæ, de qua supra docuimus
cōsuetudine fuisset vsa, maximam sanctitatis opinionem
contraxerat, aucta in dies vita innocenter sanctæque agen
da. Maritum habuit Iacobum Pianellam Venetum, su
torem: ex quo genuit filios aliquot, Leonemq; præsertim
qui sacerdos fuit. eo autem per sancto genere viuendi, mariti odium ita vehemens
sibi conflauit, vt ab illo non modo verbis asperis, contumiliæque plenissimis, sed fa
ctis acerbis, publicisque calumnijs, ac verberibus multis, sæpissimè in ingentes ca
lamitates præcipitaretur: quas tamen ea animi moderatione, itaque tranquil
lè semper tulit, vt Margaritæ magistræ, omnia diuinitus cognoscenti, atque quo
modo se haberet sciscitanti, responderet: habere se multo melius, quàm merere
tur. Quo factum est, vt assiduus à Deo precibus tandem aliquando mariti in
melius cōmutatos mores impetrauerit. Tanta fuit in eos, qui illam iniurijs igno
minijsque afficientes, multi semper fuisse, bonitate & beneficentia, vt prima illos
ad iram odiumque deponendum, conciliandamque inter se concordiam, blan
dis verbis inuitaret. Egentes maxima semper misericordia prosequens, cum postu
lantibus præbere non posset, (paupertatem enim amabat & sectabatur) illachry
mans mirifico simul afficiebatur dolore. Plurimis sanitatem corporis, admirabi
li euentu, precibus à Deo impetrauit: animique curas & molestias sermone le
uauit. Cogitationes, intimosque animi sensus, Deo indicante cognoscebat: vt
locupletissimi restes accessere Antonius Monuetulus, & Zacharias Pedercinus:
dum iussu Pauli tertij Pontificis, anno sesquimillesimo trigesimo septimo, mense
Maio, Ioannes Franciscus Petitus, Rauennæ Moderator, de huius & Margaritæ
vita, miraculisque (vt supra memorauimus) quæstionem habuit: in qua Paulus
Vegius Rauennas, Episcopus Casensis, se Margaritæ & Gentilis precibus, cum iam
ad cælestis vitæ pramiam vocatæ essent, animi tranquillitatem, corporisque sanita
tem, ex grauissimis morbis sæpius obtinuisse, scribit. Plures etiam ex Canonicis re
gularibus Lateranensibus, vt Scraphinus Acetus Firmanus, (qui de harum sanctif
simarum mulierum vita libellum, typis excusum, edidit) Michael Foro Cornelia
nus, & Marcus Antonius Venetus, Gentilis rogatu ac precibus, summas à Deo vir
tutes, ipsamque præsertim castitatem se fuisse adeptos testantur: adduntque mul
tos se nouisse Venetijs, Ferrariæ, Luca, alijsque ciuitatibus atque oppidis, quibus
cum Margaritæ & Gentilis suffragium flagitassent, munera à Deo mirabilia acci
derint.

Scribit Monuetulus, vir doctissimus ac grauissimus, iuratusque in hac quæstione
testis, cum nocte quadam acriter à dæmone illius oppugnaretur castitas, se proti
nus è lecto surgentem, ad Dei que opem confugientem, fuisse libertatum: postridie
que manè, cum ad Gentilem adisset, illam, vniuersam oppugnationem narrasse, af
firmasseque, precatam se fuisse Deum, vt illi victoriam præberet. Sæpius itè, cum

8. Gentilis
parentes &
Patria.

Ianuarij
scilicet 27.

Multis affi
citur à ma
rito iniurijs.

Plurimos
egros pre
cibus sanat

Hic librū
necdum vi
dimus.